

Mennta- og barnamálaráðuneytið
Borgartúni 33
mrn@mrn.is

Sent á samráðsgátt

Reykjavík, 2. september 2024

Efni: Umsögn Samtaka iðnaðarins og Samtaka menntatæknifyrirtækja um drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um grunnskóla nr. 91/2008, mál nr. S-156/2024 (námsmat).

I. Inngangur

Samtök iðnaðarins (SI) og Samtök menntatæknifyrirtækja (IEI), hér eftir „samtökin“, hafa tekið til umsagnar drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um grunnskóla nr. 91/2008, mál nr. S-156/2024, sem birt var í samráðsgátt þann 16. ágúst 2024. Samtökin fagna fyrirhuguðum breytingum sem koma fram í drögunum er varða aukna fjölbreytni matstækja, gagnaöflun ásamt nýju fyrirkomulagi skyldubundins samræmds námsmats. Mikilvægt er að matskerfi sé einfalt, skilvirkt og útbúið með hagsmuni nemandans í forgrunni. Efnistök frumvarpsins gera ráð fyrir jákvæðum breytingum er varða söfnun og nýtingu gagna enda eru ákvarðanir og stefnumótun líklegri til árangurs ef gögn til vinnslu séu þess eðlis að menntatæknifyrirtæki geta nýtt þau til að bæta námsárangur nemenda. Lengi hefur verið skortur á matstækjum í grunnskólakerfinu sem gera öllum hagsmunaaðilum kleift að bregðast fyrr og betur við einstaklingsbundnum þörfum nemenda. Ætla má að með öflun slíkra gagna geti íslenskt menntakerfi gert viðeigandi ráðstafanir vegna námsárangurs nemenda.

II. Hagnýtanleiki gagna

Ljóst er að söfnun og hagnýting gagna til árangurs er vandmeðfarið ferli og mikilvægt að þróun matsferla ali af sér ekki einungis gnótt heldur einnig gæði gagna. Tilgangur söfnunar gagna þarf að vera skýr. Einnig þarf að vera skýrt hvernig vinna eigi úr gögnunum svo matsferill veiti skólakerfinu þá mikilvægu innsýn sem slíkur ferill hefur burði til að gera. Hagnýta þarf upplýsingar til snemmtækra einstaklingsmiðaðra inngripa í námsferli nemenda.

Samtökin benda á að þau tækifæri sem felast í nýtingu menntatæknilausna til tæknivæddrar rauntímagagnaöflunar í skólastarfi er raunveruleg og er nú þegar til. Matstæki framtíðarinnar er fullbúin vara hjá menntatæknifyrirtækjum sem sérhæfa sig í námsmati. Nýting rauntímagagnasöfnunar í gegnum menntatæknitól veitir gögn sem eru auðnýtanleg í daglegu starfi. Slík lausn eykur líkur á upplýstri ákvarðanatöku og skapar tíma- og fjármagnssparnað ásamt því að auka traust hagsmunaaðila.

III. Aukin samvinna við menntatæknifyrirtæki skilar árangri

Samtökin vilja minna á að á undanförunum árum hefur markaðsbrestur vegna einokunar ríkisins á markaði með námsgögn komið í veg fyrir að matskerfi innan menntakerfisins hafi náð að þróast og hámarka skilvirkni. Staðan á markaði hefur hindrað eðlilega þróun og eðlilegan vöxt menntatækniðnaðar hérlandis þar sem markaðsforsendur menntatæknifyrirtækja eru litlar

sem engar. Áhersla á innleiðingu viðeigandi lausna kemur skýrt fram í skýrslu OECD um innleiðingu menntastefnu. Þar er stefnan lofuð en ítrekað bent á að tengja þurfi stefnuna við áþreifanlega árangursmælikvarða til að auðvelda val á aðgerðum og mat á árangri. OECD bendir jafnframt á að hefðbundnar aðferðir við innleiðingu nýrrar stefnu, þ.e. svo kölluð „skriðuaðferð“, muni duga skammt til að koma á umfangsmiklum umbótum sem felast í menntastefnunni.¹

Í frumvarpsdrögnum er boðuð sú breyting að fela ríkinu ábyrgð á því að tryggja grunnskólum matstæki og er breytingin til samræmis við ný lög um Miðstöð menntunar og skólaþjónustu. Þá er í frumvarpinu lagt til að gerð verði breyting á 39. gr. laga um grunnskóla nr. 91/2008 þar sem fjallað er um samræmt námsmat en þar er áfram gert ráð fyrir því að ráðherra sem fer með málefni grunnskóla standi fyrir skyldubundnu samræmdu námsmati sem lagt er fyrir alla grunnskólanemendur.

Ætli stjórnvöld sér að tryggja komandi kynslóðum þá framtíðarfærni sem nú þegar er orðið auðséð að vanti telja samtökin nauðsynlegt að stjórnvöld taki viðeigandi skref í átt að nútímavæðingu námmats og aukinni nýtingu á bestu tækni og vísindum sem völ er á hverju sinni í grunn- og í framhaldsskólum. Viðeigandi gögn eru til en vegna strangra skilyrða persónuverndarlaga og framkvæmdar Persónuverndar hefur ekki verið hægt að fullnýta þau tækifæri sem felast í söfnun þeirra. Taki áform þessi hins vegar tillit til tenginga inn í gagnabanka og auðnýtingar gagna fyrir ríki og sveitarfélög væri hægt að nýta gögnin til framfara.

Í frumvarpinu eru lagðar til breytingar á skyldubundnu samræmdu námsmati, sem verður hluti Matsferils og því samtengt virku mati skóla á stöðu og framvindu barns, með það að leiðarljósi að það mat nái frekar tilætluðum samfélagslegum markmiðum og hægt sé að nýta gögn úr því með markvissari hætti. Í stað þess að leggja samræmd könnunarpróf fyrir 4. og 7. bekk og svo einu sinni á unglingastigi í íslensku, stærðfræði og ensku, verði skilgreint skyldubundið samræmt námsmat í 4., 6. og 9. bekk í íslensku og stærðfræði. Gert er ráð fyrir því að innan þessara námsgreina rúmist undirgreinar, t.d. að innan íslensku rúmist lesskilningur og íslenska sem annað mál. Samtökin benda á að slíkur námsmatsferill er nú þegar innbyggður og ópersónugreinanlegur í öllum menntatæknilausnum, þá getur námsmat verið virkt alltaf, nemandinn fengið viðeigandi aðstoð vegna ákveðinna þátta eftir þörfum.

Að mati samtakanna er ofaukið að þróa aðra sértæka viðbót. Fremur ætti að nýta þær lausnir sem þegar eru til. Jafnframt vilja samtökin benda á að þeir sérfræðingar sem starfa við þróun slíkra lausna eru viljugir til að deila reynslusinni, íslensku menntakerfi til hagsbóta. Samtökin hvetja því stjórnvöld eindregið til að líta til aukinnar samvinnu á þessu sviði, enda óþarft að hefja þá vinnu frá grunni með tilheyrandi kostnaði.

Dæmi inngildandi menntatæknilausnir eru eftirfarandi:

- Evolytes: stærðfræðikennsluforrit með bók fyrir yngstu krakkana frá leikskóla og upp í 4.-5. bekk með innbyggðu matskerfi sem kennarar, skólastjórnendur og samfélög geta nýtt sem leiðarvísir í áherslum í stærðfræðikennslu.
- Bara tala: orðaforði, læsi, orðaforði, hlustun og íslenska.

¹ [Menntastefna 2030, Skýrsla OECD um innleiðingu menntastefnu, Stjórnarráð Íslands 2021](#)

- Beanfee: hvatakerfi til að bæta námsástundun og hegðun barna.
- Mentor: umsjónarkerfi skóla.
- Beedle: app í Microsoft 365. sem er jafnframt umsjónarkerfi fyrir framhaldsskóla snýr að öllum þáttum kennslu.
- Atlas primer: kerfi sem byggir á lestri og persónulegur einkakennari (dyslexia).

IV. Lokaorð

Samtökin vilja einnig minna á að þörf fyrir upplýsingalæsi og menntatækni er mikil. Skorað er á stjórnvöld þ.e. bæði ríki og sveitarfélög að mæta þeirri þörf, eftir atvikum með samvinnu við einkamarkaðinn, á næstu árum samhliða nýfjárfestingum. Jafnframt vilja samtökin benda á að mikil mismunun ríkir milli nemenda hvað varðar aðgengi að tækjabúnaði, kennslu í upplýsingatækni og upplýsingalæsi ásamt möguleikum á að nýta menntatækni. Mikill aðstöðumunur er á milli skóla og sveitarfélaga hvað þetta varðar enda engin skýr stefnumörkun eða viðmið í gildi um nauðsynlega tækja- og tæknieign skóla.

Samtökin leggja áherslu á mikilvægi samráðs meðal fjölbreytts hóps sérfræðinga, innan og utan menntakerfisins í framhaldi af umræddum áformum. Samtökin lýsa sig reiðubúin til að funda vegna málsins og vonast til þess að fá tækifæri til þess að gera nánari grein fyrir umsögn sinni.

Virðingarfyllst,

Hulda Birna Kjærnested Baldursdóttir
Verkefnastjóri í mennta- og mannauðsmálum SI

Íris E. Gísladóttir,
formaður Samtaka menntatæknifyrirtækja